

Základy pedagogické metodologie

**VÝZKUMNÉ METODY - ŠKÁLY,
POZOROVÁNÍ**

ŠKÁLY

- obvykle bývají součástí dotazníku
- je to nástroj, který umožňuje zjišťovat míru vlastnosti jevu nebo jeho intenzitu (zpravidla pomocí škál zkoumáme proměnné ordinálního typu)
- posuzovatel (respondent) vyjadřuje svoje hodnocení určením polohy na škále

TYPY ŠKÁL

PŘÍKLAD ŠKÁLY:

Např.:

Uřči oblíbenost předmětu na škále od 1 (nejvíce oblíbený) po 7 (nejméně oblíbený). N - předmět nemám v ročníku.

Český jazyk	1	2	3	4	5	6	7	N
Matematika	1	2	3	4	5	6	7	N
Chemie	1	2	3	4	5	6	7	N

podle Gavora 2000

TYPY ŠKÁL

POŘADOVÁ ŠKÁLA:

Např.:

Uvedte pořadí oblíbenosti předmětů. Nejoblíbenější předmět označte 1 atd.

Český jazyk	_____
Matematika	_____
Cizí jazyk	_____
fyzika	_____
dějepis	_____
chemie	_____

podle Gavora 2000

TYPY ŠKÁL

INTERVALOVÉ ŠKÁLY:

Např.:

„Šetřím v domácnosti vodou“

stále - velmi často - často - občas - nikdy - nevím

1 2 3 4 5 -1

výzkumník k jednotlivým polohám na škále přiřazuje číselnou hodnotu - s tím se dá dále statisticky pracovat.

volně podle Gavora 2000

TYPY ŠKÁL

Sémantický diferenciál (bipolární škály)

apatický	1	2	3	4	5	čilý
zakřiknutý	1	2	3	4	5	sebejistý
pasivní	1	2	3	4	5	iniciativní

podle Gavora 2000

TVORBA BIPOLÁRNÍCH ŠKÁL

Krajní póly tvoří protikladné vlastnosti.

Zásady při tvorbě bipolárních škál:

1. Stejný slovní druh.

ANO:	odborník	1	2	3	4	5	laik
NE:	odborník	1	2	3	4	5	nevyzná se

2. Druhý výraz by neměl být záporem prvního

ANO:	svědomitý	1	2	3	4	5	lajdácký
NE:	svědomitý	1	2	3	4	5	nesvědomitý

3. Týž výraz můžeme použít jen jednou:

ANO:	zdvořilý	1	2	3	4	5	hrubý
NE:	jemný	1	2	3	4	5	hrubý

4. Pečlivě vybírat vhodné protiklady.

Nic moc:	tichý	1	2	3	4	5	nervózní
----------	-------	---	---	---	---	---	----------

Lepší:	klidný	1	2	3	4	5	nervózní
--------	--------	---	---	---	---	---	----------

podle Gavora 2000

TYPY ŠKÁL

LIKERTOVY ŠKÁLY

Likertovy škály se používají na měření postojů (konstrukt postoj nemůžeme měřit přímo - nepřímo jej často zkoumáme analýzou míry souhlasu či nesouhlasu s daným výrokiem)

jak souhlasíš s tímto výrokiem?

„Matematika je můj oblíbený předmět“

plně souhlasím souhlasím nemám vyhraň. názor nesouhlasím plně nesouhlasím

další viz. dokument

podle Gavora 2000

VYHODNOCOVÁNÍ ŠKÁL

Např.:

339 validních respondentů

Jak souhlasíš s výrokem:

„Chci se podílet na ochraně životního prostředí.“

a) určitě ano	65	19,2%
b) spíše ano	202	59,6%
c) spíše ne	54	15,9%
d) určitě ne	18	5,3%

VÝZKUMNÉ NÁSTROJE - POZOROVÁNÍ

- sledování činností lidí (registrace, popis)
- strukturované pozorování: pozorovatel si předem stanoví kategorie, v rámci kterých bude pozorovat. Pozorovatel si musí dopředu připravit pozorovací arch, do kterého zaznamenává pozorování (např. mapa třídy). Do archu se zaznamenává např. frekvence komunikace učitele s jednotlivými žáky.
viz. dokument

podle Gavora 2000

POZOROVACÍ SYSTÉMY

- komplexní nástroje připravené na práci pozorovatele
- jsou jich tisíce
- významné: Flandersův, Bellackův

podle Gavora 2000

PRŮBĚH POZOROVÁNÍ

- přímé pozorování: pozorovatel je sice maximálně nenápadný ale v místnosti s pozorovanými
- nepřímé pozorování

podle Gavora 2000

ZÁKLADNÍ ZPŮSOBY ZÁZNAMU KATEGORIÍ

- **zaznamenávání trvání kategorií:** měří se délka dané činnosti
- **zaznamenávání výskytu kategorií:** pozorovatel udělá čárku, nebo zapíše číslo jevu, když zpozoruje zkoumaný jev (tomu se říká kódování)
- intervalové kódování: pozorovatel kóduje do jednotlivých časových kategorií (např. 3s, 10s, 15s, atd.)
- přirozené kódování: pozorovatel udělá záznam na začátku každé pozorované kategorie (např. učitel hodnotí odpověď žáka)_

podle Gavora 2000

VYHODNOCOVÁNÍ KATEGORIÍ

- frekvence: zjišťuje četnost výskytu dané kategorie
- sekvenční: zjišťuje se sled (která kategorie následovala za kterou)

podle Gavora 2000

POUŽITÁ LITERATURA

- **DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost.* Praha : Karolinum, 2002. 374 s. ISBN: 80-246-0139-7**
- **GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu.* Brno : Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.**

DĚKUJI ZA POZORNOST

Zdeněk Hromádka

13549@mail.muni.cz

Katedra pedagogiky, Pedagogická fakulta MU v Brně